

Кількісна оцінка інвестиційної привабливості регіону (на прикладі Вінницької області)

Вільчинська О.М.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри гуманітарних і фундаментальних дисциплін
Вінницького навчально-наукового інституту економіки
Тернопільського національного економічного університету

Бондар Ю.І.

студентка
Вінницького навчально-наукового інституту економіки
Тернопільського національного економічного університету

У статті розглянуто питання кількісної оцінки інвестиційної привабливості регіону (на прикладі Вінницької області). Проаналізовано фактори, що впливають на інвестиційну привабливість регіону. Проведено статистичний аналіз показників, що характеризують інвестиційну привабливість Вінницької області. Визначено кількісну оцінку інвестиційної привабливості Вінницької області.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна привабливість, прями іноземні інвестиції, інтегральний показник, потенціал регіону.

Vilchynska O.M., Bondar Y.I. КОЛИЧЕСТВЕННАЯ ОЦЕНКА ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ РЕГИОНА (НА ПРИМЕРЕ ВИННИЦКОЙ ОБЛАСТИ)

В статье рассмотрены вопросы количественной оценки инвестиционной привлекательности региона (на примере Винницкой области). Проанализированы факторы, влияющие на инвестиционную привлекательность региона. Проведен статистический анализ показателей, характеризующих инвестиционную привлекательность Винницкой области. Определена количественная оценка инвестиционной привлекательности Винницкой области.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная привлекательность, прямые иностранные инвестиции, интегральный показатель, потенциал региона.

Vilchynska O.M., Bondar Y.I. QUALITATIVE ASSESSMENT OF REGION'S INVESTMENT ATTRACTIVENESS (ON THE EXAMPLE OF VINNITSA REGION)

The article considers the issues of qualitative assessment of the region's investment attractiveness (on the example of Vinnitsa region). The factors influencing the region's investment attractiveness are analyzed. The statistical analysis of the indices characterizing the investment attractiveness of Vinnitsa region is has been conducted. The assessment of the investment attractiveness of Vinnitsa region is provided.

Keywords: investments, investment attractiveness, direct foreign investments, integral indices, region's potential.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасний період розвитку України передбачає вирішення проблеми активізації інвестиційної діяльності, спрямований на поступовий розвиток економіки, покращення життя населення країни. Вирішення цих питань визначається економічною та інвестиційною політикою, що проводиться державою. Інвестиції в економіку регіонів сьогодні виступають одним з основних джерел економічного розвитку. Саме тому особливості актуальності набувають аналіз динаміки інвестицій та оцінювання інвестиційних перспектив конкретних регіонів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми інвестування економіки

обумовлені тим, що інвестиції торкаються самих глибинних основ господарської діяльності, визначаючи процес економічного росту загалом. Дослідженням проблем інвестування економіки займалися Т.В. Майорова, М.І. Діба, О.Г. Мітал, Л.А. Шило та інші вчені, які зробили вагомий внесок у розвиток теоретичних основ оцінювання інвестиційної привабливості регіонів загалом, визначили вплив низки факторів на формування інвестиційного потенціалу регіону [1; 2; 3]. Особлива увага у дослідженнях вітчизняних та зарубіжних учених зверталась на розроблення методології комплексного статистичного оцінювання аналізу досягнутих результатів розвитку регіональної економіки.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Попри здійснені раніше дослідження, питання оцінки інвестиційної привабливості регіону залишаються актуальними, оскільки іноземні інвестиції вагомо впливають на модернізацію економіки регіонів. Кількісна оцінка інвестиційної привабливості регіонів є найважливішим аспектом для прийняття будь-якого інвестиційного рішення, оскільки від його результатів залежать інвестиційні перспективи як для інвестора, так і для економіки регіону.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є кількісна оцінка інвестиційної привабливості Вінницької області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливим для оцінки інвестиційної привабливості регіону є показник обсягів капітальних інвестицій, який дає можливість здійснити оцінку стану реального інвестування.

Впродовж 2013–2016 рр. у Вінницькій області спостерігалась нерівномірна динаміка освоєння капітальних інвестицій. Їх обсяги у 2015–2016 рр. були суттєво вищими, ніж у минулих 2013–2014 рр., що свідчить про зростання інвестиційних процесів у регіоні. Найвищого показника було досягнуто у 2016 р. Попри зменшення у 2014 р., обсяг капітальних інвестицій залишався досить стабільним та відчутно збільшився у 2015 р. (рис. 1).

Аналіз інвестиційної діяльності у вибраному регіоні свідчить про те, що головним джерелом фінансування капітальних інвестицій були і залишаються власні кошти підприємств та організацій (рис. 2).

Так, у Вінницькій області саме за рахунок капітальних інвестицій у 2016 р. освоєно 5 528 483 тис. грн., що становить 66,6% загального обсягу капітальних інвестицій. Другим за обсягом джерелом стали кошти населення на будівництво житла, які сягнули 953 467 тис. грн. (11,5%) (рис. 3).

Порівняно з попередніми роками в обсязі капітальних інвестицій значно збільшився показник коштів місцевих бюджетів, який перевищив 700,0 тис. грн. (9,4%), що передусім стало можливим завдяки політиці фінансової децентралізації. Як правило, у попередні роки цей показник не перевищував 6–8% обсягу освоєних капітальних інвестицій.

Водночас за рахунок коштів державного бюджету освоєно лише 270 545 тис. грн. (3,3%), що, з одного боку, обумовлено перерозподілом фінансових надходжень на користь регіонів, а з іншого боку, пов'язано зі складним фінансово-економічним становищем країни і необхідністю збільшувати видатки на забезпечення обороноздатності країни.

Важливим джерелом капітальних вкладень в регіональну економіку є залучені та запозичені кошти. Так, за рахунок кредитів банків та інших фінансових установ в області освоєно 640 949 тис. грн. (7,7%).

Водночас зовсім незначними у капітальних інвестиціях області є кошти іноземних інвесторів, які склали 1 214 тис. грн.

Аналіз капітальних інвестицій за видами економічної діяльності показує, що найбільшу частку капітальних інвестицій (40,67% загального обсягу) вкладено підприємствами сіль-

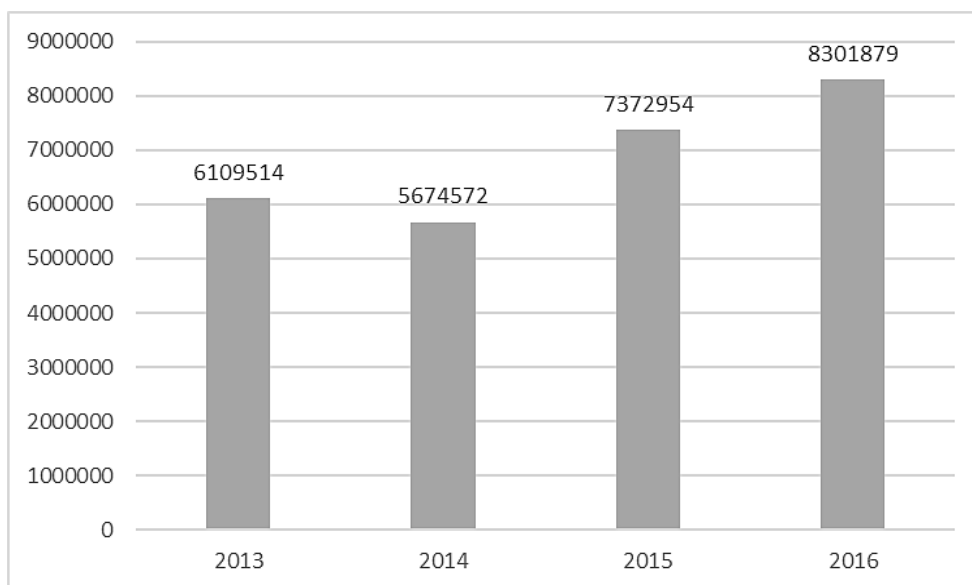


Рис. 1. Капітальні інвестиції у Вінницьку область у 2013–2016 рр. (млн. грн.) [4]

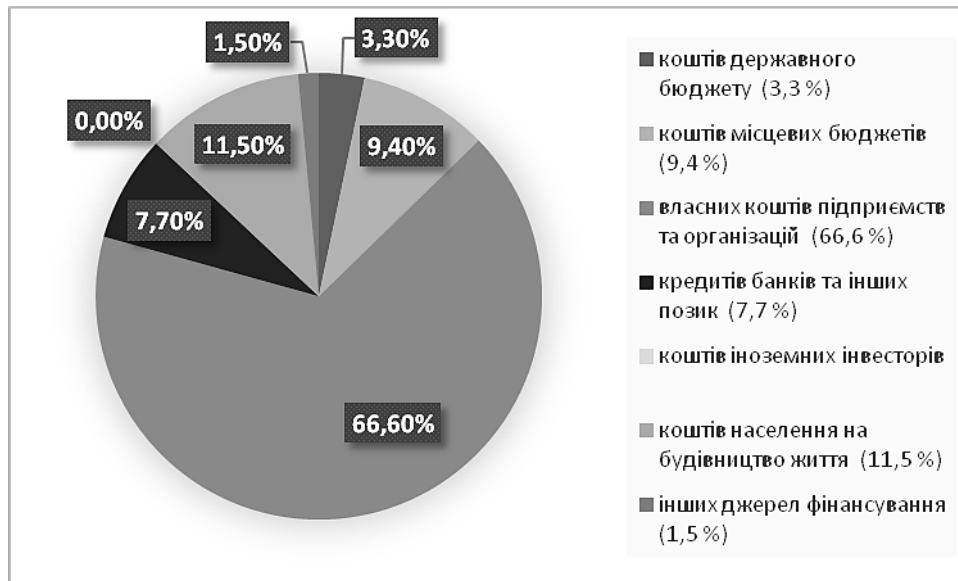


Рис. 2. Структура капітальних інвестицій у Вінницькій області (2016 р.) за джерелами фінансування [4]

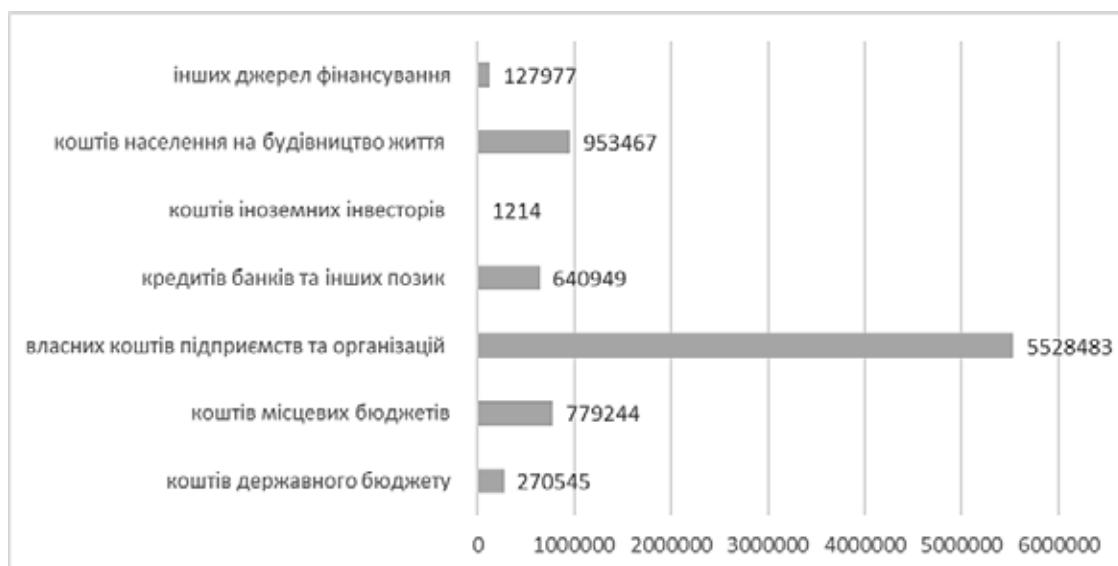


Рис. 3. Структура капітальних інвестицій у Вінницькій області (2016 р.) за джерелами фінансування (тис. грн.) [4]

ського, лісового та рибного господарства. Значний обсяг інвестицій освоєно промисловими підприємствами (22,5%), будівельними підприємствами (12,62%) (рис. 4) [4].

Інвестиційна привабливість може визначатись різними узагальненими показниками, такими як рівень загальноекономічного розвитку регіону, рівень розвитку інвестиційної інфраструктури регіону, демографічна характеристика регіону, рівень розвитку ринкових відносин і комерційної інфраструктури регіону, рівень кримінології, екологічних та інших ризиків [5].

Кожний інтегрований показник оцінюють за сукупністю аналітичних показників, що входять до його складу. Кількісну оцінку кожного інтегрованого показника отримують додаванням рангових значень (у системі регіонів), що входять до складу аналітичних показників.

За значенням розрахованого інтегрального показника визначають конкретне місце регіону щодо інвестиційної привабливості у загальному складі регіонів країни.

Для того щоб визначити кількісний взаємозв'язок інтегрального показника оцінки інвестиційної привабливості регіонів з ефектив-

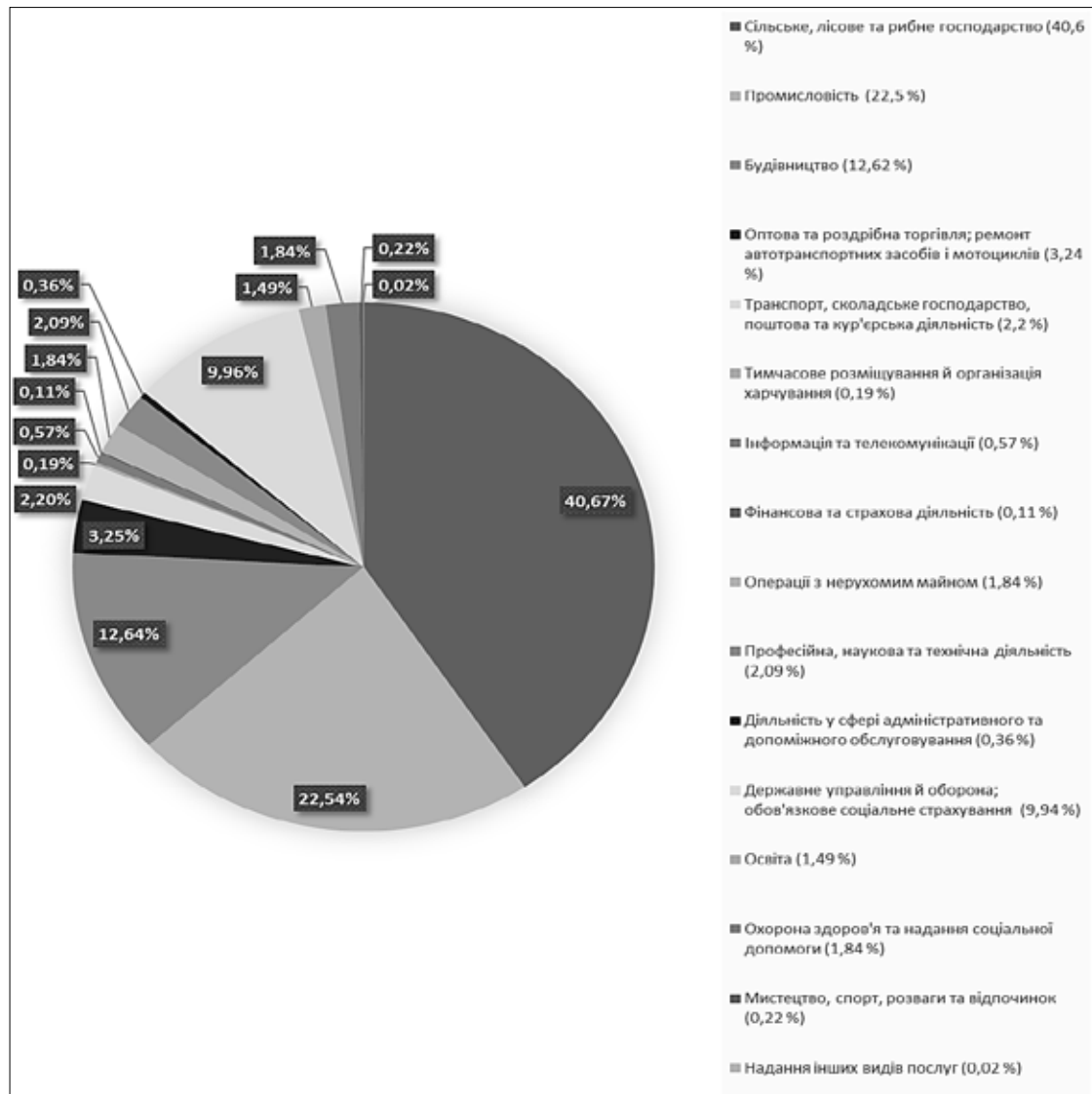


Рис. 4. Структура капітальних інвестицій у Вінницькій області (2016 р.) за видами економічної діяльності (%) [4]

ністю інвестицій, для кожного регіону аналізують наявний показник цієї ефективності. Таким показником є рентабельність власного капіталу.

Щоб визначити сукупний інвестиційний потенціал регіону застосовують таку формулу:

$$ІП = ВФ_{пот} + СЕ_{пот} + ПР_{пот} - Ф,$$

де ІП – сукупний інвестиційний потенціал регіону;

ВФ – виробничо-фінансовий потенціал регіону;

СЕ – соціально-економічний потенціал регіону;

ПР – природно-ресурсний потенціал регіону;

Ф – фактори, що негативно впливають на інвестиційну привабливість регіону.

На основі отриманих результатів оцінювання всі регіони країни можна об'єднати в кілька груп:

1) регіони пріоритетної інвестиційної привабливості (ефективність на 35–40% вища, ніж по країні загалом);

2) регіони досить високої інвестиційної привабливості (ефективність на 15–20% вища, ніж по країні загалом);

3) регіони середньої інвестиційної привабливості (ефективність на рівні показника по країні);

4) регіони низької інвестиційної привабливості (ефективність на 20–30% нижча, ніж по країні загалом).

Проаналізувавши наведені показники за 2016 р., ми оцінили, що Вінницька область належить до групи високого рівня інвестиційної привабливості.

Інвестиційна привабливість Вінницької області обумовлена [6]:

– вигідним географічним розташуванням (близьке розташування до столиці (260 км) як до основного ринку збуту товарів та основних транспортних коридорів є конкурентною перевагою регіону);

– сприятливим бізнес-кліматом та наданням спрощених і якісних адміністративних послуг (Вінницька область першою в Україні створила Агенцію регіонального розвитку, що має на меті формування інвестиційної привабливості та залучення коштів в соціально-економічний розвиток області);

– репутацією області як надійного та стабільного партнера (Вінницька область реалізує 10 Угод про торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво з регіонами Республіки Польща, Румунії, Республіки Молдова, Чехії, Республіки Білорусь тощо; сприятливий інвестиційний та бізнес-клімат високо оцінили партнери з 50 країн світу, інвестувавши свої кошти в створення на території області майже 400 потужних підприємств з високими стандартами виробництва та соціальної відповідальності);

– розвиненим та диверсифікованим промисловим сектором економіки;

– високим розвитком АПК та наявністю потенціалу для подальшого росту (область посідає перше місце за обсягами виробництва валової продукції сільського господарства, друге – за обсягами виробництва м'яса);

– наявністю стартових майданчиків для реалізації інвестиційних проектів (в 2016 р. у Вінниці був створений Вінницький індустрі-

альний парк, метою якого є залучення інвестицій в економіку області);

– високим науковим потенціалом;

– великою кількістю розвіданих корисних копалин промислового значення;

– різноманітністю культурного та туристичного відпочинку;

– наявністю ексклюзивних рекреаційних ресурсів.

Пріоритетними галузями для інвестування у Вінницькій області є агропромислове виробництво, харчова промисловість, машинобудування і металообробка (завод «Маяк» – радіатори, «Форт» – зброя, Агрегатний завод – насоси), електроенергетика, хімічна промисловість, ІТ (інформаційно-комунікаційні технології), туризм.

Обсяг прямих іноземних інвестицій, внесених в економіку Вінницької області з початку інвестування, на 31 грудня 2016 р. становив 1 179,8 млн. дол. США, а в розрахунку на одну особу населення складає 113,1 дол. [4].

Інвестиції надійшли у Вінницьку область із 50 країн світу. Більшість інвестицій (77% загального обсягу акціонерного капіталу) надійшла з країн ЄС – 139,3 млн. дол., з інших країн світу – 40,5 млн. дол. (22,5%). До п'ятірки основних країн-інвесторів, на які припадають 67% загального обсягу прямих інвестицій, входять Кіпр – 38,0 млн. дол., Австрія – 29,8 млн. дол., Франція – 26,0 млн. дол., Німеччина – 14,6 млн. дол., Польща – 11,9 млн. дол. (рис. 5).

На підприємствах промисловості зосереджені 131,90 млн. дол. (73,4%) загального обсягу прямих інвестицій в область, зокрема перероб-

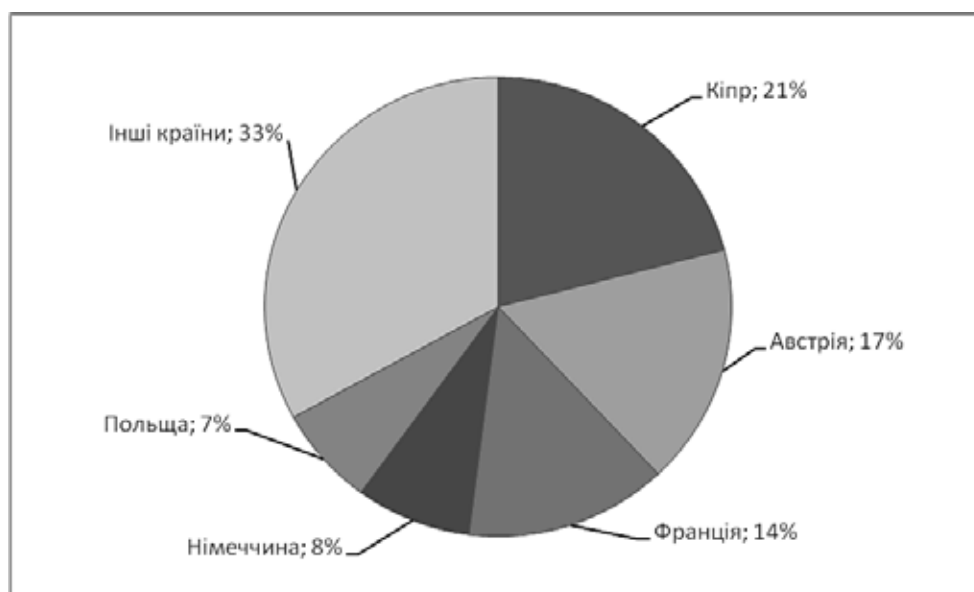


Рис. 5. Структура прямих іноземних інвестицій у Вінницьку область за основними країнами-інвесторами станом на 31 грудня 2016 р. [4]



Рис. 6. Прямі іноземні інвестиції у Вінницьку область (млн. дол. США) [4]

ної – 116,1 млн. дол., добувної промисловості і розроблення кар'єрів – 5,2 млн. дол. Серед галузей переробної промисловості у виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів внесено 66,0 млн. дол. прямих інвестицій, виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічну діяльність – 24,4 млн. дол., виробництво хімічних речовин і хімічної продукції – 14,7 млн. дол.

На підприємствах сільського, лісового та рибного господарства акумульовані 24,3 млн. дол. (13,5% загального обсягу) прямих інвестицій, оптової та роздрібною торгівлі; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів – 7,4 млн. дол. (4,1%), в організаціях, що здійснюють операції з нерухомим майном, – 7,3 млн. дол. (4,1%) [1].

Вагому частку (52,7%) іноземного капіталу зосереджено у Вінниці – 94,7 млн. дол. Також значні обсяги іноземних інвестицій зосереджені у Козятинському районі – 19,0 млн. дол. (10,6%), Барському районі – 8,3 млн. дол. (4,6%). Серед інших регіонів області провідні місця за обсягами іноземних інвестицій утримують м. Ладжин, м. Козятин, Липовецький, Вінницький, Тульчинський, Тиврівський райони.

Що стосується динаміки іноземного інвестування на Вінниччині, то, як свідчать дані, обсяг іноземних інвестицій у Вінницьку область у 2015–2016 рр. порівняно з попередніми роками різко знизився (рис. 6).

Ця тенденція є цілком логічною через те, що інвестор приймає рішення про вкладання

коштів лише тоді, коли для цього є найсприятливіші умови. Але у Вінницькій області, як і загалом в Україні, умови інвестування останнім часом погіршилися передусім через дію несприятливих факторів загальнонаціонального значення, таких як економічна і політична нестабільність, різка девальвація національної валюти та пов'язані з нею інфляційні очікування.

Основними проблемами розвитку Вінницької області, які перешкоджають гармонійному розвитку регіону, є обмеженість власних інвестиційних ресурсів підприємств для модернізації виробництва, висока питома вага зайнятих у неофіційному секторі економіки, недостатня пропозиція робочих місць у сільській місцевості, нераціональне використання земельних ресурсів, низький рівень професіоналізму представників інститутів громадянського суспільства.

Висновки з цього дослідження. Отже, Вінницька область належить до групи регіонів високого рівня інвестиційної привабливості. Але у Вінницькій області, як і в Україні загалом, умови інвестування останнім часом погіршилися передусім через дію несприятливих факторів загальнонаціонального значення. Основними напрямками для покращення інвестиційної привабливості регіону є ефективніший розподіл бюджетних інвестиційних ресурсів; удосконалення механізмів залучення інвестицій; формування та планування інвестиційної політики.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Активізація інвестиційного процесу в Україні : [колективна монографія] / [Т.В. Майорова, М.І. Діба, С.В. Онишко та ін.] ; за наук. ред. М.І. Діби, Т.В. Майорової. – К. : КНЕУ, 2012. – 472 с.
2. Мітал О.Г. Стратегічні орієнтири податкового стимулювання інвестиційних процесів на регіональному рівні / О.Г. Мітал // Економіка та держава. – 2008. – № 10. – С. 22–25.
3. Шило Л.А. Регіональний аспект інвестиційно-інноваційного розвитку (на прикладі Дніпропетровської області) / Л.А. Шило // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 2. – С. 3–6.
4. Головне управління статистики у Вінницькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vn.ukrstat.gov.ua>.
5. Ткаченко І.С. Регіональна економіка: аспекти математичного моделювання : [монографія] / І.С. Ткаченко, О.М. Лисюк. – Вінниця : ГЛОБУС–ПРЕС, 2006. – 160 с.
6. Інвестиційний паспорт області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dmsrr.gov.ua/pasport-oblasti>.